

בעזרשי"ת

מִיָּמֵי עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה
סְטְרִיקוֹב

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה

מב"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה

'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מב"ק מרז אדמו"ר שליט"א

'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת
תצוה - זכור
תשפ"ג

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

ונכתב בספר

בימים אלו אשר כיסם וליבם של ישראל פתוח לצרכי עמך בית ישראל
זכרו את העוסקים במלאכת הקודש
בהוצאת דברי תורתם של כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל
ושיעוריו של יבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
וקבלו את שליחיהם בעין יפה

לפי שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה

חין עני חלח צדעת (נדריס מא.).

הרימו תרומתכם בעין יפה להוצאת גליון זה
אשר נותן דעת לכל המעיינים בו.

לתרומות התקשרו ל 052.7620204 או לנציגים בבתי מדרשינו

לתרומות והנצחות:
052-7620204

קובץ מ"ח
ערש"ק פר' תצוה – זכור תשפ"ג

ניתן להאזין לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.
כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו
אליך שמן זית זך בתית
למאור וגו' (כו, כ).

[אמר שחלק מהדברים שמע מהרה"ק
רבי משה מבויאן זצ"ל הי"ד
נשיא ישיבת חכמי לובלין] הנה
שמן מסוגל לחכמה וכמו שאמרו
בגמרא (מנחות פה:) "מתוך שרגילין
בשמן זית חכמה מלויה בהן", ולעומת
זאת הזית עצמו קשה לשכחה (הוריות
יג:) שזהו היפך החכמה, ואכן איתא
בגמרא (שם) "כשם שהזית משכח לימוד
של שבעים שנה כך שמן זית משיב לימוד
של שבעים שנה". והרי שאף שכשהוא
זית הוא מסוגל לאצד חכמה, על ידי
הכתישה והטחינה נעשה מהזית עצמו
סגולה לקנות חכמה.

ועל זה מרמז הכתוב כאן, שגם צני
ישראל כן הוא, שדווקא על ידי

הכתישה, היינו נרות וייסורי הגלות
שעוצרים, נהיה זהם ריבוי תורה
וחכמה, וזהו 'ואתה תלויה את צני
ישראל' שעל ידי שיהיו צחינת 'שמן זית
זך כתיש', יתקיים זהם 'למאור', להוסיף
אור תורה. וכן היה בגלות צבל, שדווקא
שם חיברו את התלמוד צבלי, כי כן היא
המידה, שעל ידי הכתישה מתרצה
החכמה (ראה ישראל קדושים אות י).

והנה בש"ם זכמה מקומות (שנת מזו;
סוכה מד.; מו"ק ג. ועוד) שנשאלו
אמוראים קושיא על דצריהם, איתא
הלשון "אישתומם כשעה חדא, ואמר".
והיינו שצרגע הראשון נעלם מהם, ואחר
כך עלה דעתם היישוב, וצפוטות
ההעלם אינו נכרך, ויותר ראוי שלא היה.
חולם הרה"ק רבי צדוק הבהן
מלובלין זי"ע^א ציאר שזהו צדוקא, כי
בצביל שיהיה הגילוי נריך תחילה העלם

(א) לא מצאנו בדבריו ביאור זה, אולם יסוד העניין מבואר הרבה ובארוכה בכתביו, וראה
לדוגמא רסיסי לילה (אות מה). ועד"ז בפרי צדיק בפרשתנו (אותיות ד-ה).

ולפי האמור היינו שכדי להגיע לגילוי
היה צריך להיות 'שכחוס', צנחנית
'אשתומס כשעה חדא' כנ"ל, ורק אז
היה יכול להיות 'וחזרו ויסקדוס'.

ובבעל הטורים צתחילת הפרשה
כתב: "לא הזכיר משה בזה
הסדר מה שאין כן בכל החומש שמשעה
שנולד משה אין סדר שלא הוזכר זה,
והטעם משום שאמר (לקמן לב, לב) 'מחני
נא מספרך אשר כתבת', ו'קללת חכם
אפילו על תנאי צאה' (מכות יא.),
ונתקיים בזה". וצריך ציבור למה נתקיים
דבר זה דווקא צפרשה זו.

וי"ל שעניין 'מחני נא מספרך' הוא ג"כ
על דרך האמור, שאין זה התכלית
והמטרה, אלא שעל ידי ההעלם יבוא
אחר כך גילוי האור וריצוי התורה, ולכן
הוא צפרשתנו שזה נתבאר עניין זה של
'שמן זית זך כתית למאור', שהכתיתה
הוא לצורך גילוי האור, והשכחה היא
לתכלית ריצוי התורה אחר כן.

ורק אחר כך יכולים הדברי תורה
להתגלות. וכמו צזריעה שהלמיחה
מתחילה רק אחר שהגרעין נפסד כולו
ולא נשאר ממנו מאומה, ורק אז מתחיל
לצמוח. וכן צתורה צריך להיות קודם
'אשתומס כשעה חדא' שיהיה ציטול
גמור ואח"כ יכולים לזכות לגילוי, כי
צציל האור צריך להיות תחילה חושך,
ורק אחר החושך מגיע האור. והוא
העניין האמור המרומז צפסוק 'שמן זית
זך כתית למאור', שעל ידי הכתישה של
הזית נהיה השמן שהוא מסוגל לאור
החכמה.

ו'זך' הוא רומז על כ"ז אותיות התורה,
שיש כ"צ אותיות ועוד חמשת
אותיות מנלפ"ך, דאיתא על זה (מגילה
ב:) "מנלפ"ך נופים אמרוס", ומקשינן
"ותסברא והכתיב (ויקרא כו, לד) 'אלה
המנאות' שאין נביא רשאי לחדש דבר
מעתי, ועוד האמר רב חסדא מ"ס
וסמ"ך שצלוחות צנס היו עומדין",
ומסקינן "אלא שכחוס וחזרו ויסקדוס".

 שבת זכור

עמלק הוא בנימטריא 'ספק' (פלא)
 הרימון מגילת אסתר ד"ה מגילה נקראת
 בשם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע). כי קליפת
 עמלק הוא זה שאין יודעים מה רלון ה'
 ואיזוהי הדרך הישרה להתנהג זה.
 ורואים שאפילו כשהלכו לקיים מחיית
 עמלק גם כן נכשלו צספיקות, כן היה
 אלל שאול שלא הרג את הנאן כיוון
 שטעה בחשבו שעדיף להקריב מהם
 קרבנות (שמואל א טו, טו), וכן ציואצ
 שלימדו רבו "תמחה את זכר עמלק"
 (דברים כה, יט) צקמץ ולכן הכרית רק את
 הזכרים צאדום (צ"צ כא). שאף שהלכו נגד
 עמלק ולמחותו, נכשלו צכח הזה של
 עמלק שמטיל ספיקות צידיעת רלון ה'
 צצירור.

ובחיית עמלק הוא על ידי ההיפך מזה,
 והיינו צכח צירור וליצון כל
 הספיקות, וצזה יש לצאר מה צצמלחמת
 עמלק היה זה על ידי יהושע, שאמר לו
 משה (לעיל יז, ט) "צחר לנו אנשים ואל
 הלחם צעמלק מחר", ולמה לא צחר
 משה צעלמו. אלל כי הנה יהושע לגצי

יהושע הוא צצחינת תורה שצעל פה (ראה)
 קדושת לוי פרשת שלח ד"ה וישלח), כי משה
 קיבל את כל התורה מסיני יחד עם
 פירושיה (הקדמת הרמב"ם), ולכן אללו אין
 זה צגדר תורה שצע"פ, שעניינה שצאה
 צקצלה ואינה מפורשת. משא"כ יהושע
 קיבל זאת רק ממשה ולכן אללו התחיל
 עניין התושצע"פ. ומהות התושצע"פ
 הוא צירור וליצון הספיקות שיש צתורה
 שצכתצ, ולכן היה צריך להיות מלחמת
 עמלק דווקא על ידי יהושע שהוא
 צצחינת התושצע"פ, שזהו עניין מלחמת
 עמלק לצרר וללצן הספיקות.

וזהו דכתיב (שם, יג) "ויחלש יהושע את
 עמלק ואת עמו לפי חרצ", ומצינו
 בחז"ל (שבת סג.; צמדצ"ר פי"א ס"ח) הלשון
 'חרצ' על מלחמתה של תורה, דהיינו
 תושצע"פ. וזהו 'לפי חרצ', עם הכח של
 החרצ שהוא תושצע"פ.

ובן הוא צדרך כלל צכל המלחמות שיש
 לצנ"י עם קליפת אומות העולם,
 שהכח לנלחם הוא על ידי צחינת החרצ
 שיש צתושצע"פ, וכמו שמצינו ציהושע

צעת שזר על יריחו שאמר לו המלאך
 "אמש ציטלתם תמיד של צין הערבים
 ועכשיו ציטלתם תלמוד תורה, על חיזה
 מהן צאת, אמר לו 'עתה צאתי' (יהושע ה,
 יג) " (עירוזין סג:), ולכן צמלחמת עי "וילך
 יהושע צלילה ההוא צתוך העמק" (שם ט,
 יג), "מלמד שהלך צעומקה של הלכה"
 (עירוזין שס), הרי שעד עתה היה חסר
 העומקה של הלכה, ועל זה היה
 התציעה, ודווקא על ידי העומקה של
 הלכה שמצריים ומלצנים דצרי תורה
 מנלחים צמלחמה נגד כוחות הרע.

ובתיב (שמות שס, ט) "ויצא עמלק וילחם
 עם ישראל צרפידים", ואיתא (כלי
 יקר שס) ש'רפידים' הוא אותיות 'פרידים'
 מלשון פירוד, ולהאמור מוצן היטב, כי
 כדי לזכות לתושבע"פ, היינו לצירור
 ולהשגת עומק הדצרים, צריך שיהיה
 דיצוק חצרים, שזהו אחד ממ"ח דצרים
 שהתורה נקנית צהם כדאיתא באבות
 (פ"ו מ"ו) "צדקדוק חצרים". ובגמרא
 (מכות י:.) "חרב אל הצדים ונאלו" (ירמיה
 נ, לו), חרב על צוארי שונאיהם של תלמידי
 חכמים שיושצין ועוסקין צתורה צד צד,
 ולא עוד אלא שמטפשיין", והיינו כי
 תושבע"פ שזהו צירור הדצרים יכול

להיות רק על ידי דיצוק חצרים. וזהו
 'וילחם עם ישראל צרפידים', שנחלם
 צהם עמלק צכח הפירוד שהוא ההיפך
 מדיצוק חצרים, שאז אין זוכים
 לתושבע"פ שהיא העומדת כנגד כח
 עמלק.

ובפרשת זכור (דצרים כה, יט) נאמר:
 "והיה צהניח ה' חלקיך לך
 מכל חיציך מסציצ צארץ אשר ה' חלקיך
 נתן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר
 עמלק מתחת השמים לא תשכח". ולמדו
 מזה (סנהדרין כ. וצרש"י שם ד"ה צכניסתן)
 שמלוות מחיית עמלק היא דווקא אחר
 כניסתם לארץ וירושה וישיצה. וי"ל
 העניין צזה שכיוון שמחיית עמלק הוא
 על ידי צירור הספיקות, צריך לזה יישוצ
 הדעת ומנוחה. וכן יש לרמו צמה שלמדו
 שם שקודם למחיית עמלק יש למנות
 מלך, דמלך רומז לסנהדרין שהם מצררי
 ההלכה, היפך הספק, שרק אחר כן שייך
 מחיית עמלק.

והנה הרע"ב (מגילה פ"א מ"א) כתב
 טעם מדנפשיה למה קצעו
 העיירות המוקפות חומה לעניין קריאת
 המגילה דווקא מימות יהושע, לפי שהוא
 התחיל להילחם צעמלק תחילה, וכתיב

(שמות ט"ז, ד) "כתוב זאת זכרון צפורה ושיס צאזני יהושע", לפיכך קבעו מימות יהושע.

והבוונה, שזכח הזה שנלחם יהושע בעמלק צראשונה, יש כח למלחמה הזאת מדור דור, והיינו על ידי

התורה שזע"פ. ואיתא בפרי"ב^ב שקליפת עמלק הוא נגד אמונת חכמים, ותושבע"פ הוא אמונת חכמים, שמאמינים שמה שחכמים אומרים זהו רצון ה', ולכן המלחמה בעמלק היא ע"י התושבע"פ.

פורים

מגלה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלושה עשר בארבעה עשר לא פחות ולא יותר, ברבין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, בפריים ועירות גדולות קורין בארבעה עשר, אלא שהפריים מקדימין ליום הכניסה (משניות מגילה פ"א מ"א).

השם משמואל^א (פרשת תלוי תר"פ, ד"ה ענין יום הכניסה) הציח צ"ס הרבי מווארקא זי"ע ששלושת ימים אלו, י"א י"ב וי"ג צאדר, הם דוגמת שלושת ימי הגבלה שהיו לפני מתן תורה, וכן הוא צפורים שאז "הדור קבלה מאהבה" (שבת פח. ורש"י ט"ז ד"ה צימי).

ולבאורה ז"צ מה שייך כאן שלושת ימי הגבלה, שזמתן תורה היה זה משום ששלושה ימים קודם נלטו על מלוות ההגבלה מן ההר, ומה זה שייך כאן. אמנם הנה כבר הקשו (ישמח ישראל ימי הגבלה אות ז) בעיקר דבר זה שנקראים הג' ימים לפני שבעות שלוש ימי הגבלה' (ראה מגן אברהם סי' תל"ג סק"ה), ולכאורה צלמא מלוות הפרישה שניתנה להם נמשכה צמשך כל השלושת ימים, אבל אזהרת ההגבלה הרי הייתה רק על שעת מתן תורה (וכמבואר ברש"י (שמות י"ט, כד) "לך רד", והעד צהם שנית, שמזרזין את האדם קודם מעשה, וחזרין ומזרזין אותו בשעת

מעשה", וראה עוד אודה"ח (שס, יג),
אלא שנאמרה להם מזה ז' ג' ימים
קודם לכן, וא"כ מה שייך לקרוא לזה
'שלושת ימי הגבלה'.

ובבר ציארנו בזה (עומק לציירו), שמלות
ההגבלה לא הייתה רק על פרט
זה, שלא ייאלצו מן השורה לעלות על ההר
יותר ממה שהוגבלו, אלא היא עבודה
כללית שכל אחד ואחד ישער לעצמו למה
יש לו שייכות ולמה הוא ראוי, ויגביל את
עצמו שלא ירצה לראות יותר ממה שראוי
לו, ולא לקבל מה שלא שייך למדרגתו. כי
לכל אחד ואחד יש את חלקו המיוחד
בתורה, וכמו שאומרים (יהי"ר אחר תפילת
שמונה עשרה) "ותן חלקינו בתורתך", ורק
זאת נריך לבקש, את חלקו המיועד לו,
ולא לבקש ולעלות למדרגות שאין לו בהם
שייכות, ואם מבקש דרגה גדולה מן
הראוי לו לא שייך שיקבל את התורה.
וזאת הייתה עבודה קשה שהוטלה על
בני צמחך כל השלושת ימים לפני קבלת
התורה, כי כל יהודי מטבעו שואף
ומבקש להגיע לדרגות גבוהות ולשמוע
ולקבל כמה שיותר, והיו נריכים לעבוד
כנגד טבעם זה, ולקצוע צנפסם לבל
יצקשו את מה שאין שייך לחלקם בתורה.

ודבר זה צא לידי ציטוי צמה שלא
יתקרבו על ההר יותר ממה
שנקבע להם, וזהו שאמר ה' למשה (רש"י
שמות שס, כד) "אתה מחיכה לעצמך, ואהרן
מחיכה לעצמו, והכהנים מחיכה לעצמם,
משה נגש יותר מאהרן, ואהרן יותר מן
הכהנים, והעם כל עיקר אל יהרסו את
מצבם לעלות אל ה'", היינו שכל אחד יש
את המדרגה המסוימת שלו בקבלת
התורה, ונריך להיזהר שלא לבקש יותר
מהמדרגה הראויה לו.

וזוהו גם כן שלושת ימי הגבלה שקודם
פורים, שימים אלו נתקנו לבני
הכפרים המרמוז על אנשים פחותים
צמעלה, וזאת היא עבודתם צימים אלו
שיכירו שהם עדיין בני כפרים, ולא
יצקשו לקבל בקבלת התורה מאהבה
צפורים יותר ממדרגתם.

ורואים מזה כמה חכמים נתנו עיניהם
וליצם על כל יהודי, ואפילו לבני
הכפרים הפחותים צמעלתם, כי צאמת
לכל אחד ואחד יש שייכות בקבלת
התורה. והא צהא תליא, שכאשר בני
הכפרים מכירים את מקומם, אז גם להם
יש חלק בקבלת התורה מאהבה.

מים עמוקים

ליקוטי אמרים תניא - פרק מ"ט [ג]

(דנ"ט מ, ג), ומכל מקום לא יצא ידי חובתו בהרהור ועיון לבדו עד שיוציא בשפתיו כדי להמשיך אור אין סוף ברוך הוא למטה עד נפש החיונית השוכנת בדם האדם המתהווה מדומם צומח חי, כדי להעלות כולן לה' עם כל העולם כולו ולכללן ביחודו ואורו יתברך אשר יאיר לארץ ולדרים בבחינת גילוי ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר וכו' (ישעיה מ, ה) שזהו תכלית השתלשלות כל העולמות להיות כבוד ה' מלא כל הארץ הלזו דוקא בבחינת גילוי 'לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירא למיתקא' (זוה"ק פ 7). כנ"ל באריכות. וזהו תכלית כוונת האדם בעבודתו להמשיך אור אין סוף ברוך הוא למטה, רק שצריך תחלה העלאת מיין נוקבין למסור לו נפשו ומאודו כנ"ל.

והנה כאשר ישים המשכיל אלה הדברים אל עומקא דלבא ומוחא אזי ממילא 'כמים הפנים לפנים' תתלהט נפשו ותתלבש ברוח נדיבה להתנדב להניח ולעזוב כל אשר לו מנגד ורק לדבקה בו יתברך וליכלל באורו בדביקה חשיקה וכו' בבחי' 'נשיקין' ו'אתדבקות רוחא ברוחא' כנ"ל, אך איך היא בחינת 'אתדבקות רוחא ברוחא', לזה אמר 'והיו הדברים האלה' כו' 'על לבבך ודברת בם' כו' וכמו שכתב בעין חיים (שע"ל, ג) שיחוד הנשיקין עיקרו הוא יחוד חב"ד בחב"ד והוא עיון התורה.

והפה הוא מוצא הרוח וגילוי בבחינת גילוי והיינו בחינת הדבור בדברי תורה, כי 'על מוצא פי ה' יחיה האדם'

דולה התבונה

תכלית התעוררות אהבת ה' – להמשיך אור א"ם למטה בתחתונים

מסתעף לעניין שמחת חודש אדר

שיעור בספה"ק לקוטי אמרים תניא

ליל שישי פרשת תרומה תשפ"ג

הדביקות בהשי"ת היא על ידי לימוד התורה

עד כאן ביאר התניא שכל דרך אהבת ה' שביאר מפרק מ"ו ואילך – בבחינת 'כמים הפנים לפנים', שמתבוננים באהבת ה' שגילה עלינו ומזה מתעוררים להשיב לו אהבה מצידנו – זהו תוכן העניין בברכות קריאת שמע – שמתבוננים בכך שהמלאכים משבחים ומפארים את ה' שגדול הוא מאוד ושאינן להם השגה בו כלל, ורק לבנ"י יש השגה מסוימת, ומוסיפים ואומרים 'חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו', שקירבנו אף יותר מן המלאכים, ומסיימים 'הבוחר בעמו ישראל באהבה', ומזה מתעוררים ל'ואהבת את ה' אלוקיך', באהבה עצומה עד שמוכנים להפקיר הכל בשביל אהבתו, בבחינת 'בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך'.

ובעת מבאר המשך פרשת קריאת שמע על דרך זה:

והנה כאשר ישים המשכיל אלה הדברים אל עומקא דלבא ומוחא אוי ממילא 'כמים הפנים לפנים' תתלהט נפשו ותתלבש ברוח נדיבה להתנדב להניח ולעזוב כל אשר לו מנגד ורק לדבקה בו יתברך וליכלל באורו בדביקה חשיקה וכו' בבחי' 'נשיקין' ו'אתדבקות רוחא ברוחא' כנ"ל – כמו שהאריך בפרק מ"ו.

אך איך היא בחינת 'אתדבקות רוחא ברוחא', לזה אמר 'והיו הדברים האלה' כו' 'על לבבך ודברת בם' כו' - שלימוד התורה זהו הדביקות בהשי"ת, ה'אתדבקות רוחא ברוחא' - וכמו שכתב בעין חיים (שער ל, ב) שיחוד הנשיקין עיקרו הוא יחוד חב"ד בחב"ד והוא עיון התורה - שכאשר האדם בחכמתו בינתו ודעתו מעיין ומתבונן בחכמתו בינתו ודעתו של השי"ת, זהו הבחינה של 'נשיקין', שהאדם מתקרב אל השי"ת בייחוד עליון.

אם אין מוציאים את דברי התורה בפה - אין יוצאים ידי חובת מצוות תלמוד תורה

והפה הוא מוציא הרוח וגילויי בבחינת גילוי - כמו שפה האדם, בעת שמדבר, מוציא את הרוח שיש בקרבו אל הגילוי - והיינו בחינת הדבור בדברי תורה, כי 'על מוציא פי ה' יחיה האדם' (דברים ט, ג) - ואם כן העיקר הוא העיון במחשבה, כי הדיבור הוא רק 'מוציא הרוח' - ומכל מקום לא יצא ידי חובתו בהרהור ועיון לבדו עד שיוציא בשפתיו -

חומרה גדולה לימדנו כאן, שאין יוצאים ידי חובת מצוות תלמוד תורה בלי להוציא את הדברים בפיו. וכבר כתב שיטתו זו בהלכות תלמוד תורה שלו (ב, יז"ג) וז"ל: "וכל אדם צריך לזהר להוציא בשפתיו ולהשמיע לאזניו כל מה שלומד בין במקרא משנה ותלמוד, אלא אם כן בשעת עיון להבין דבר מתוך דבר" - שאז אינו יכול להוציא בפיו - "וכל מה שלומד בהרהור לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות 'ולמדתם אותם' (דברים ה, ט), וכמו שכתוב (יהושע ט, ט) 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו' וגו'. וכמו בכל המצות התלויות בדבור שאינו יוצא בהן ידי חובתו בהרהור" - מאוד חריף, אדם שלומד במחשבה כשיכול להוציא בשפתיו אינו יוצא ידי חובתו. והדבר מצוי מאוד, שמעיינים בספר בראיה בלבד, ואין מוציאים את הדברים בפה, ולפי הרב זי"ע אין יוצאים בזה מצוות תלמוד תורה - "אלא אם כן מפי המדבר שהשומע כעונה בפיו" - אם שומעים שיעור הרי זה כבר בגדר 'שומע כעונה', אבל אם חושב בדברי תורה לעצמו, אינו יוצא.

ולעומת זאת - "אך אם מוציא בשפתיו אף על פי שאינו מבין אפילו פירוש המלות מפני שהוא עם הארץ הרי זה מקיים מצות 'ולמדתם'. ולפיכך כל עם הארץ מברך ברכת התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לספר תורה. במה דברים אמורים בתורה שבכתב, אבל בתורה שבעל פה אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב לימוד כלל, ואעפ"כ יש לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים שלא יוכל להבין, ולעתיד לבא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו".

ובעניין זה מן הראוי להוסיף את דבריו שם (7, ט) והוא עפ"י דברי הגמרא (עירובין נד.): "וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו מתקיים בידו, אבל הקורא בלחש במהרה הוא שוכח שנאמר (ירמיה ג, לו) 'ערוכה בכל ושמורה', אם ערוכה בכל רמ"ח איברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת". וזהו כבר דרגה אחרת, שלא רק שמוציא בשפתיו ומשמיע לאזניו, אלא ש'משמיע קולו', היינו שלומד בקול. שעיי"ז 'תלמודו מתקיים בידו'.

תכלית העבודה היא להמשיך אור א"ס בגשמיות, ולכן צריך ללמוד דווקא בדיבור

ומעתה יש להבין מהו באמת העניין של הדיבור בלימוד התורה, ומכאן, שזהו - כדי להמשיך אור אין סוף ברוך הוא למטה עד נפש החיונית השוכנת בדם האדם המתהווה מדומם צומח חי - כי המחשבה מקורה במח, ואילו לדיבור צריך להשתמש בכח הגופני הבא מהנפש החיונית, שהיא מתהווה מאכילת האדם, ונמצא שכאשר האדם לומד תורה בדיבור, אזי מונח בלימודו המאכלים הגשמיים, וע"י הלימוד נמשך אור אין סוף למטה עד הנפש החיונית הכוללת את הדברים הגשמיים האלו -

כדי להעלות כולן לה' עם כל העולם כולו ולכללן ביחודו ואורו יתברך אשר יאיר לארץ ולדרים בבחינת גילוי 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר' וכו' (ישעיה מ, ה) - 'בשר' דווקא, היינו שיהיה גילוי כבוד ה' גם בגשמיות - שזהו תכלית השתלשלות כל העולמות להיות כבוד ה' מלא כל הארץ הלזו דוקא בבחינת גילוי 'לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירא למיתקא' (זו"ק א 7) כנ"ל באריכות.

וזהו תכלית כוונת האדם בעבודתו להמשיך אור אין סוף ברוך הוא למטה, רק שצריך תחלה העלאת מיינ נוקבין - היינו לעורר מלמטה - למסור לו נפשו ומאודו כנ"ל.

והנה עניין זה הוא יסוד פרשתנו, שהשי"ת ציוה את בני ישראל (כפ, ט) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ואמר להם איך יעשו את המקדש לשמו, על ידי "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת, ותכלת וארגמן" וכו' (שס, זד). והתמיהה זועקת מאליה, הכי נזקק השי"ת שיביאו לו בני ישראל את כל הדברים הללו משלהם, הרי לו הכסף ולו הזהב, וכלום חסר דבר בבית המלך.

אלא הוא הדבר האמור כאן, שהתכלית היא 'להמשיך אור אין סוף ב"ה למטה' שיהיה גילוי כבודו דווקא בדברים הגשמיים והארציים, וכמאמר חז"ל (מדרש פנחסא נשא, טו) שתכלית בריאת עולם הזה הוא שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וכמו שהאריך התניא לעיל (פקק לו) בביאור הדבר, שאמנם יש להשי"ת 'עליונים', עולמות וברואים נעלים ונשגבים מאוד, אולם עיקר רצונו הוא שיהיה 'תחתונים', היינו מקום שמוסתר מאור ה', ושם דווקא יהיה ההתגלות. ולכן צריך 'איש אשר ידבנו לבו', שכאשר האדם שיש לו שייכות לזהב ולכסף וכל שאר החפצים הגשמיים שברשותו, נותן אותם להשי"ת מרצון לבו, אז מעלה את הגשמיים ועושה מקום ב'תחתונים' שתוכל השכינה לשרות שם.

ולכן גם בעניין של לימוד התורה, לא די שלומד תורה ומדבק מחשבתו, שבוודאי שזהו הדביקות הכי גדולה בבחינת 'אתדבקות רוחא ברוחא', אבל אין זה התכלית, אלא שיהיה דיבור, שע"ז ממשיכים את ההתגלות גם במדרגות הגשמיים והחומריות התחתונות, בבחינת 'דירה בתחתונים'.

השראת השכינה במשכן - מכח ה'תוכו רצוף אהבה'

ובעניין זה ידוע עוד מה שמביא הישמח ישראל (פרשת פקודי לו"ג) בשם האל שידע עה"פ (שיר השירים ג, ט"ז) "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו

עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים". 'המלך שלמה' הוא השי"ת 'מלך שהשלוש שלו', והכתוב מתמה, איך יוכל להיות שעשה לו משכן מדברים גשמיים, מעצי הלבנון, מכסף זהב וארגמן, הייתכן שמי שנאמר בו (מלכים א' ט, כז) "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך", ישרה שכינתו במקום כזה הבנוי ומשוכלל מחומריות וגשמיות.

ועל זה מתרין הכתוב 'תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים' – אכן עיקר המשכן אינו החומר החיצוני, אלא האהבה הרצון והחשק שהכניסו בני ישראל בנדבתם, 'איש אשר ידבנו לכו', על ידי זה נמשך השראת שכינתו יתברך במשכן.

והנה לכשנתבונן נמצא שבבנין המשכן נשלם כל המהלך שלמדנו כאן בתניא, בבחינת האהבה של 'כמים הפנים לפנים', שראשיתו ביציאת מצרים, שאז היה אתערותא דלעילא לגלות אהבת השי"ת לבני ישראל, וכמו שהאריך התניא בפרק מ"ו, שזהו בבחינת אותו מלך שהרים מאשפות אביון וקירבו אליו בחדר לפנים מחדר, ועל ידי זה מתעוררת בחזרה אהבתנו אליו, כמים הפנים לפנים. ואהבה זו היא הממשיכה את השראת שכינתו עלינו, בבחינת 'תוכו רצוף אהבה'.

כמה שאדם מעריך את המצוות שמקיים – כך מקבל זאת השי"ת

והנה כבר הזכרנו כמה וכמה פעמים את דברי השפת אמת (נשא תל"ה, ד"ה נמדדט) – יסוד נפלא ונורא, מצוה לפרסם זאת, וכמה שידעו מזה יותר אנשים, זה יעשה מהפיכה של ממש בעולם – וז"ל: "הכלל, כפי מה שאדם עצמו שמח במעשה הטוב וחביב בעיניו שזכה לעשות רצון המקום הן רב הן מעט, כמו כן מקבל הבורא יתברך ממנו בסבר פנים יפות". היינו, שערך המצוה לפניו יתברך, היא כפי שהאדם בעצמו מעריך את המצוה שקיים, ואם הוא שמח במצוה וחביב בעיניו – על שזכה לעשות רצון המקום, שזהו בוודאי שמחה גדולה, ואין נפקא מינה אם עשה מעשה גדול או קטן, שהרי סוף סוף עשה רצון ה' – אזי גם השי"ת מקבל זאת בסבר פנים יפות, אם אצל האדם זה 'כמוצא שלל רב', כך הוא גם כן אצל השי"ת, ואם הלילה לא – אזי גם למעלה אין המצוה נחשבת כל כך.

ודבר זה גם כן שייך לעניין 'כמים הפנים לפנים', דהנה התוספות (פסמים קיג: ד"ה שרלא) הקשו על מה שאמרו בגמרא (ז"מ לז:): "אוהב לפרוק ושונא למעון מצוה בשונא כדי לכופ את יצרו" - אף שיש בזה משום צער בע"ח כיוון ש"לכופ את יצרו עדיף". ובגמרא (פסמים סט) אמרו שמה שנאמר במצוות טעינה 'כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו' מיירי במי שמצווה לשנאותו משום שראה בו דבר ערוה. ומעתה קשה מאי שאמרו שמצווה להעדיף את השונא למעון, כדי לכופ את יצרו, ומה כפיית יצר שייך כיוון שמצווה לשנאותו. ותירצו התוס' וז"ל: "וי"ל כיון שהוא שונא גם חבירו שונא אותו דכתיב 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', ובאין מתוך כך לידי שנאה גמורה ושייך כפיית יצר". היינו שהאחד שונא את חבירו מצד מצוה, הלא חוזר ושונא אותו מחמת הטבע של 'כמים הפנים לפנים', ואז חוזר הראשון ונתוסף בו שנאה חזקה יותר כלפי הלה, ותוספת שנאה זו כבר אינה מחמת המצוה, אלא שנאה טבעית ממידת 'כמים הפנים לפנים', ועל זה שייך כפיית היצר.

והנה ראשית אנו רואים מכאן עד כמה יש להיזהר באיסור 'לא תשנא את אחיך בלבבך', שאף כאשר יש מצוה לשונא, צריך לעמוד על המשמר לבל יתערב בזה ולו מעט תוספת שנאה טבעית שלא מצד המצוה, והוא בוודאי מדריגה גדולה שאינה שווה לכל נפש לדקדק כל כך ברגשי הלב, ואכן על זה נתנה התורה עצה בדין 'שונא למעון', שעל ידי זה יבוא לכפות את יצרו הזה המתערב במצוות השנאה.

אולם לדרכינו למדנו כאן עוד, שטבע זה של 'כמים הפנים לפנים', הוא פועל כגלגל החוזר, שאינו נעצר רק בהתעוררות האהבה הראשונה של האחד לרעהו, אלא הוא תמיד מוסיף והולך, שמכח האהבה המתעוררת אצל השני, על ידי התעוררות האהבה אצל הראשון, שוב חוזרת ומתוספת אהבה יתירה אצל הראשון כלפי השני. וכך הם פני הדברים בקשר שבין השי"ת לבני ישראל, שהוא מגלה תחילה אהבתו עלינו, ואז מתעוררת אצלנו אהבה אליו, ואהבה זו מולידה שוב תוספת אהבה מהשי"ת אלינו, וחוזר חלילה, והרי זה הולך וגדול עד אין שיעור ותכלית.

וזה שורש דברי השפ"א, שכאשר האדם מקיים את המצוות בחביבות ובשמחה, השי"ת מקבל זאת גם כן בסבר פנים יפות, והיינו גם כן מצד בחינת 'כמים הפנים

לפנים', וכנ"ל, שהאדם עובד את ה' מאהבה מחמת שמרגיש אהבת ה' אליו, ואז שוב מעורר אהבת ה' אליו בתוספת יתירה. וזהו 'כלל' גדול כלשון השפ"א, שכאשר מקיימים את המצוות בשמחה - ומכל פרט קטן אפשר לפעול בנפש שמחה גדולה, כל הלכה בשו"ע, כל מה שמקיים רצון ה' - אזי השי"ת מקבל זאת בסבר פנים יפות.

'מרבין בשמחה' - להרגיש את השמחה בלימוד התורה וקיום המצוות

והזמן גרמא להתחזק בעניין זה, ש'מרבין בשמחה', וזאת היא השמחה האמיתית, לא כל הדברים החיצוניים, אלא מה שאדם זוכה להרגיש בנפשו קרבת ה' וחשיבות כל פרט ופרט בתורה ומצוות, בבחינת 'שיש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', כל מצוה היא 'שלל רב', אין לנו מילים בלשוננו להביע את הגדלות של תומ"צ, וצריך כסדר להתבונן בזה, בפרט בעת לימוד התורה, לפני שלומדים, בשעת הלימוד ולאחריו, הרי לומדים כל היום אולם דווקא בגלל זה יכול להיות שאדם אינו מחשיב די מה שלומד, הוא לומד בלי הרף אבל אין לזה שום חשיבות אצלו, ולכן צריך כסדר להתבונן ולחשוב במעלת התורה, והזכייה הגדולה שזוכים ללמוד, וזוכים להבין תוספות, הלכה בשו"ע, לתרין קושיא, ואף לשאול קושיא, זכו לעיין באיזה דבר בתורה, ואפילו שאומרים בלי עיון איזה דבר תורה, כמה הדבר חשוב. ואז זה באמת מקבל את החשיבות למעלה, זהו ה'מרבין בשמחה'.

וכבר נודעו דברי השפת אמת (פורים תרמ"ט, ד"ה איתא בגמרא) על דברי הגמרא (מגילה טו.) שדרשו בפסוק (אסתר ט, טו) "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", "אורה" זו תורה, 'שמחה' זה יום טוב, 'ששון' זו מילה, 'ויקר' אלו תפילין, וצריך ביאור למה לא נתפרש בפסוק בפירוש 'ליהודים היתה תורה ויו"ט ומילה ותפילין', וביאר וז"ל: "שזה עצמו היה הגאולה והישועה, שהרגישו בני ישראל זאת בנפשותם כי התורה היא האורה והמילה ששון". עד אז היה התורה כעול על צווארם, ולמדו בלי חיות ושמחה, ורק בימים ההם השיגו שהתורה היא אורה, האור הכי גדול בעולם, וזה היה עיקר גאולת וישועת ישראל. ובכן בוודאי שדבר בעתו לעסוק ולהתחזק בעניין זה של השמחה והחביבות בלימוד התורה וקיום המצוות.

